

Ева Рас

МАЛИ МЕСЕЦ И ВЕЛИКО СУНЦЕ

Знам да Мароко, Мединин брат, неће прочитати ову причу јер не могу да га заварам започевши је са неке друге тачке збивања. Кад бих успела да кренем са ведре стране онда би он, већ насукан, са пробуђеном радозналошћу тешко могао да остави штиво, али морам овако, без обзира што се сећам да смо напуштали филмске пројекције док је Мароко негодовао:

– Аман, нека ми се скину с курца, нећу да гледам више! Цео фестивал у знаку срања, у свим филмовима их рак разједа и ја да пратим како крепавају. Нећу! Марш у пичку материну, платио сам да се забављам а не да паничим тражећи кврге и задебљања по својој кожи. Сачувај боже! Нек пропадну паре које сам дао за улазнице. Ајдмо кући!

Напустили смо биоскопску салу. Била сам захвална Богу што се Мароку и Медини нисам поверила кад сам се разболела али због тога је, од двехиљадите године, све тестаментарна литература што сам написала и објављивала у паници да сам одсвирале своје да је мом животу дошао крај. Писала сам у журби, молила се Богу да потрајем и оставим поруку о свету, времену, људима и догађајима који су испунили мој живот.

Бог је у мојој вери. Бог је у мојој невери.

Моја вера је увек била другачија од оне коју су свештеници проповедали и у односу на поуке Новог Завета, понешто је пустило ко-

рен у мени, а понешто закржљало. Кад би Исус данас живео, сигурна сам да би јео хамбургере и говорио речи које су уобичајене, јеби га. Не верујем да сам ја мање верник од оних који не псују. Степен оданости Богу сигурно не зависи од речника којим се служим. Важно је да сам праведна и што не чиним зло никоме. Никада ми нису били потребни храмови и свештеници, мој Бог је са мном увек био на ти. Ако не верујем у васкрснуће, Бог је онда у томе да верујем у овај живот. Жива сам и знам да живот припада живима, кад умрем знаћу да смрт припада почившима. Можда има и вазнесења у рај, дан искупљења...

Све што сам себично сматрала да је било важно у мом животу то сам већ описала и објавила а још нисам скончала. Сада мој живот се храни, напаја посматрањем изградње Храма, о томе пишем... О Светом Храму је ова прича... Зашто бих мислила да су други верници другачији, бољи од мене? Савршенство не постоји, свугде претиче, круни се што је непотребно, али неко управо трага за оним што је сувишно и нађе га, као што сам ја нашла парче кавалског мермера крај Храма јер нисам безумна, ни луда да пропустим... Ако се Храм гради за мог живота, на простору где живим, ако је он и градитељско чудо, нећу надмено да изигравам равнодушност, да не гледам како расте преда мном само зато што је Бог у свакој мојој честици. Друга димензија сваког атома је Бог.

Посматрам са прозора како граде обичну, стамбену кућу, а како не бих велелепни Храм?

Пета је година откада ме болест комада и застрашује, то се развукло, отегло... Примицање смрти се одужило. Сад разумем шта то пише у читуљама: „... после дуге и тешке болести...” Многи су умрли које сам познавала. Колона мртвих је иза мене. Сви су они умели да умру – умећу и ја. Нема чега да се прибојавам. Умеће умирања је урођена вештина јер смо смртна створења. Не треба вршити никакве припреме да би то достојанствено извели. Допадљиву, љупку, безболну смрт да увежбавам? Потресну, срцепарајућу и драматичну? Нема потребе да се припремам јер како би смрт знала да је то само покус за свечани чин?

– Драга Смрти, пошто сам глумица била целог свог живота, знај да ово што гледаш није то што видиш. Још не желим да умрем, има још толико тога што могу да урадим, дакле ово што видиш то је само уобичајена глумачка вежба за предстојећи сусрет с тобом. Не призивам те већ учим како да ти се допаднем. Умиљавам се, али твоја је воља да ме узмеш кад ти пожелиш или како ти је наређено... Можда и ти спроводиш Божју вољу! Вежбам да бих те очарала кад стигнеш, да будем спремна кад ме будеш упитала:

– Како желиш да умреш?

– Сместа и у највећим мукама, то искуство ми недостаје у животу! – одговорићу кад куцне час, да те одушевим, да видиш како сам размишљала о сусрету с тобом.

– Где желиш да будеш сахрањена? Да те нашминкају, изложе а затим кремирају...

– Нипошто не желим да будем кремирана, драга Смрти, јер сам схватила у овом дигиталном добу чипова да је божанском бићу било лако да створи земаљски свет за шест дана а седмог да се одмори ако је дошао из развијенијег сазвежђа од овог где се планета Земља обрће, са које данас кад се припремам за сусрет с тобом још невешто али већ клонирају жива бића, цепају атоме, шаљу на Марс сонде, које скупљају и прослеђују податке са те удаљене планете... Божанско биће је могло да стигне на планету Земљу са шлајпиком у цепу, мањим од најмањег, мајушним, ту је могао да стрпа честице свих бића, у претинац за сићу, којима је требало да насели нашу планету и потом је клонирао, клонирао... Нашу прамајку и оца, све звери са нама... Дошао је сам, зато је то трајало шест дана, морао је да одвоји небо од вода, мрак од светлости: „... и би дан, и би ноћ...” што се мене тиче још бих да гледам чудеса које је створио јер да се све погледа за то није довољно дуг ни најдужи људски живот. За сада бих, због тога, да избегнем сусрет с тобом, Смрти моја, драга. Зашто бих вежбајући умирање, умрла пре него што морам?

Где ће ме сахранати и како, једино је важно да ме не сатру пламеном, униште све моје честице да ме после никад више не би могли клонирати и призвати на живи свет, зато треба у земљу да ме похране да ми се кости скамене за могућност вечности. Некада сам размишљала о томе да оставим писмену поруку како желим... Али, никако још не желим. Лицемерно је да описујем како... Знам, биће зима кад ћу поћи с тобом. Зима ми одузима снагу, тада нећу да ти се опирем... У прошлим животима сам сигурно била једногодишња биљка која није подносила мразеве... Не желим да ме ико испраћа од пријатеља на тај последњи пут, довољно је да ме сахране у присуству два службена лица и гробара које просто видим пред собом како ме закопавају смрзавајући се у снежном белилу.

– Јадница, никога нема – рећи ће млађи горобар.

– Нико да пусти сузу за њом, протраћила је свој живот – огласиће се други и плъунувши у шаке, протрљавши их, ухватиће конопац да прионе на спуштање ковчега...

– Бог да јој душу прости, нека јој је лака земља, а сад још морам ићи кад сви иду чак на Централно гробље далеко од града, Суада ће нас колима... – тако се Медина увек жали да нема времена за испраћај кад неко умре. Мислила сам да напишем у опоруци да Медина, ако умрем пре ње, не треба да дође на моју сахрану, да је ослобађам оба-

везе, не желим ни последњи пут да је оптеретим. Нека ме се са љубављу сећа јер сам је волела док сам била жива... Никога немам, ако свест траје и после смрти не желим да знам како лију лажне сузе за мном, да ми не праштају сопствене грехе...

Од детињства сам била сведок пропадања суботичке Синагоге а од ране младости кад сам прешла да живим у Београд – грађењу храма Светог Саве на Врачарској висоравни.

Колона мртвих је иза мене... Смрт преда мном...

Боже, сад је већ и Бајо Шарановић мртав. Умро је у недељу 9. 9. 2001. године а само два дана после авиони су ударили у торњеве Трговачког Центра у Њујорку, и због тога је његова смрт занемарена као да није умро. У подне смо га испратили са Новог гробља у родни Даниловград, да тамо буде сахрањен. Последње путовање у завичај. Киша је пљуштала и ми смо се дошаптавали да сељаци у таквим приликама говоре како и Бог оплакује покојника. „Био је добар човек, небеса плачу за њим.”

У опроштајном говору је Бајов славни ученик, филмски редитељ Дарко Бајић, у чијем наручју је испустио своју племениту душу, рекао како му је професор наложио још у времену кад је о смрти говорио уопштено као о нечему што предстоји у плавој даљини будућности, да га испрати у родни град кад дође дан и на дугом путу, повремено застану, попију у кафанама крај друмова по коју чашицу добре ракије за покој душе му и да се и сами окрепе. Дарко је то рекао, обрисао сузе, склопио кишобран и сео до возача у погребна кола где су сместили Бајов ковчег. Кола су пошла и ми смо се разишли у наше животе.

Баја више нико није помињао јер смо сви гледали у директном преносу како авиони ударају у куле Трговачког центра на Менхетну. Која случајност да су неки људи нацецили своје камере снимајући у том часу безвезне ствари а заправо снимили катаклизму у позадини глупости. Сећам се снимка где је изненађен човек у великом трзају одскочио, вероватно је звучни ефекат био снажан кад је авион иза његових леђа ударио у зграду. Свеједно, то ми је и сада чудно како је све ипак снимљено, да није неко унапред изрежирао па су сниматељи само обављали своје уобичајене послове? Како другачије да објасним дугачак швенк, како камера прати лет авиона који улеће у средишне спратове циновске куле, или је било наручено или случајност, треће нема. У Њујорку је било девет сати преподне код нас три поподне кад је први авион ударио у кулу. Дарко Бајић је, у колима са ковчегом у којем је почивао Бајо, стигао тек до Златибора и кад су застали по датом обећању да попију пиће, он је назвао Леку Лечића, који тада није био министар или је био, јебем ли га, не сећам се али он је већ знао за терористички напад на Њујорк и рекао му је, а ја сам то тек око шест увече сазнала кад сам отишла у позориште где сам на портирници са

колегама гледала пренос на изанђалом, црно-белом ТВ апарату и пре и у току, и после представе ...

– Љубивоје, мислим да би морали да откажемо представу, стидећемо се да то нисмо урадили... Ово је смак света, ново доба данас започиње. После овог догађаја ништа више на планети неће бити исто – рекла сам непосредно пре почетка представе колеги Тадићу, који је био директор Народног позоришта, а он је слегнуо раменима, нисмо играли у његовом позоришту а Борка Павићевић се није ни појавила у музеју „25. мај” где смо изводили представу *Бордел рајника*. Вероватно још није била обавештена, јер кад сам пошла од куће, пошто нисам палила телевизор нисам ни ја помишљала да се нека катастрофа догађа у свету, тек у парку пред музејом ме је Ђурђија Цветић обавестила.

Гледајући пренос учинило ми се да има четири куле, уместо две, или да су се четири авиона забила у две куле. Од силног понављања снимака и изравних преноса, нисам била у стању да разликујем, шта је већ било и шта се у том тренутку догађало тамо... Вероватно због тога не могу да пребројим ни крстове на Светом Храму јер сваки дан прођем тамо најмање једанпут и у силном пребројавању, рачуница се побрка.

Тако је Бајова смрт пала у засенак катаклизме а из истих разлога упамћена јер ћемо увек знати који датум беше, 11. септембар 2001. године. Добро смо научили лекцију због тек примењене, нове ратне силе назване тероризам. Бајо и ја били смо истовремено на Академији, били кумови у много чему. И у добру и у злу. Сетила сам се, гледајући фотографије у новинама са сахране Алије Изетбеговића, видевши да су венци око ковчега украшени цветовима локвања, да је Бајо после сахране моје кћерке Круне рекао, пошто је било много сличних венаца и букета, да су је и локвањи оплакивали, да су капале сузе са белих цветова крај њеног одра у капели.

– Не допада ми се Храм од када га облажу мермером – цвањкао је Мароко док смо седели код његове сестре Медине и гледали тек започете радове по бетонским зидинама... Медина и Мароко су избегли из Сарајева 1992. године у априлу, населили се у Београду пошто су имали доста готовине, као уосталом и многи други отуда, тек смо њиховим доласком увидели како је Босна била богата република у склопу Друге Југославије.

– Зашто ти се не допада, Мароко? – упитала сам га зачуђено.

– Зато што је плљоснато бео и тежак, изгледа као кухињска крпелина а ја сам замишљао да ће се издужити од мермера и постати витак.

Ништа нисам рекла а од тога дана разгледам радове. Таква је моја природа. То је јаче од мене. Неко преда мном каже нешто што мени послужи као путоказ где треба да пођем, чиме да испуним дане. Месецима посматрам како неимари облажу белим мермером Свети Храм на

Врачару у Београду. Свакодневно чиним обилазне путање само да прођем тамо и већ дуго сам прижељкивала да приђем ближе, да се домогнем белог, скупоценог парчета мермера. Не скупоценог зато што је то неки специјални мермер. Не, то је камен грчких мајдана из Кавале. Претпостављам да је то обичан мермер, али пожелела сам да имам комадић који се одломио и бачен као непотребан или заборављен, изостављен, који су неимари хитнули као сувишан, док су кружним тестерама секли од громаде или кад су малтером прилепљивали избрушене плоче за бетонске зидине. Знала сам да се то парче мермера може узети само сад док су радови у току и да ће тај комадић мермера за мене увек бити саставни део Храма, док будем живела јер је доведен, скрајан кружним тестерама и бачен из руку оних који су облагали зидине и ја ћу увек знати да тај мермер није било где покупљен него крај Храма, да је он мој део, моја светиња јер сам сведок и савременик грађења.

Више немам прилику да мазнем комадић сивог камена јабланичког габра од којег су сачињене сокле, јер кад су тај део постављали још нисам са опседнутом пажњом пратила облагања спољних зидина, али белих, мермерних отпадака могла бих још да се домогнем, могла бих, али како?

Деветнаестог октобра у недељу киша је падала, али сам пошла у надгледање. Имала сам запањујући доживљај кад сам из Катанићеве улице ушла у Крушедолску. Први пут сам, за све ово време посматрања Храма, приметила... Наравно да сам знала да ту постоји Светосавска црквица, све време живљења у Београду сам одлазила и одлазим тамо, у њој сам крстила моју покојну Круну, ту се венчала у кратак, несрећан и очајан брак. Ту су били парастоси за покој њене душе кад је умрла у двадесет и четвртој години живота, али заборавила сам на ту цркву и то поодавно. Опхрвана тугом због губитка породице и распада земље... Изненадним израстањем Светог Храма нисам више обраћала пажњу на малу цркву. Заборавила сам на њу кад су почели од бетона да дограђују Храм на старим темељима. Црквица је одувек ту, пошто близу станујем, она је моја. Понедељком идем у цркву, суботом на гробље. Тако сам одредила, да сачувам здраву памет, да не постанем безумна богомољка и уцвељена посетилица гробља. Јуче нисам била на гробљу, не одем сваке суботе, не идем по сваку цену. Било је хладно, централно грејање није радило па сам се забила у кревет да се угрејем и да тако убијем дан.

Али у недељу, деветнаестог октобра, отићи ћу и на гробље. Обично тако радим кад не стигнем у суботу, одем у недељу. Данас, пре него што сам потражила посластичарницу „Детелину”, да се уверим шта пише тамо јер је Мира рекла да не читам исправно грчка слова да је „Стелина”, пре него што ме је спопало гађење према парохијском дому, четвороспратној згради коју друга група неимара истовремено гради са облагањем спољ-

них зидина Храма и који су нацецили тачно у уста људи који имају станове преко пута, заклоновши им Храм, што они, можда, не замерају...

Моја пријатељица Медина станује у Катанићевој улици и ја се увек непријатно осећам кад код ње седим на седмом спрату јер кроз прозоре, где год да седнем, гледам право на Храм. Због тога не могу безочно да псујем, не смем да имам ружне мисли јер све су куполе Храма у мојим очима и крстови са неба ме салећу. Осећам да ме Божја рука држи још живу међу живима и морам да будем захвална.

Храм је у сва три Мединина прозора. Посећујући је, док не спусти шалоне, ништа друго не видим осим Храма. Кад сам само ја у гостима код ње, она заборавља на то, кад се окупи друштво, тада намерно спушта шалоне, да би атмосфера била присна и да бисмо се осећали као људи – она их тада, тобоже, нехајно, намакне да би ми заборавили да је Храм тако близу, да бисмо се шалили, пичкарали и јели говна бахато, да би били стока каква смо кад живимо свакодневни живот заборављајући да смо верници. Не може се непрекидно бити у служби Бога кад смо смртници.

На Светосавску цркву сам потпуно заборавила, а данас сам приметила како је израњала из земље, створила се, васкрсла! Последњих година, последњих месеци, више од једне деценије посматрам Храм Светог Саве, Свети Храм, Велики Храм који се лета господњег 2003. после Христа облаже, одева споља у бели мермер...

Тако сам мислила до ове недеље деветнаестог октобра!

Немам стрпљења, хтела бих што пре да напишем шта сам све данас открила! Стајала сам тамо на киши и чудила се; како је могуће да мала Светосавска црква заклања Велики Храм, а заклонила га је, јебем јој матер! Заклања, исто тако као што мали Месец, кад је помрачење, заклања велико Сунце! Месец је у односу на Сунце пичкин дим, не постоји, али ми смо честица прашине у односу на Месец али кад се он постави између Сунца и нас онда је Сунце заклоњено и ми га не видимо. Све је то мистериозно, али законима физике лако објашњиво, мада ја сам сигурна да су наше очи несавршене и да ми свет и не видимо таквог какав је. А какав је? Нема одговора на то питање осим да ништа не постоји на тај начин како се нама представља.

Данас сам први пут видеала – да не видим Храм. Одједном сам поново уместо њега угледала малу, заборављену Светосавску цркву. Из Мачванске улице сам ушла у Катанићеву јер сам у новинама прочитала да Неда Арнерић станује тамо, дат је и број њене куће, а пошто се Мира Ступица преселила у ту улицу, мени се чинило кад сам одлазила код ње да је то кратка улица, да не може имати толики број кућа и хтела сам да проверим да ли је то новинарска грешка. Међутим довољно је дуга да има и број Недине куће. Нисам знала број зграде, али сам знала Мирину кућу, код ње сам била а код Неде нисам, а она је сада у

центру збивања јавног живота јер је у Скупштини велика сплетка око ње, будући да је народни посланик а летовала је у Бодруму кад је гласала у Београду... Доказала је да су народни посланици надљуди... Истовремено су Турци и Срби и наденула себи ново презиме, сви је помињу као Неду Бодрум и мајку им јебем, сви знају да је о њој реч, постала је краљица Бодрума...

То ме сада уопште не занима.

Занимала ме је њена кућа у улици која води до Храма. Прилазећи, поново сам пребројавала крстове на главној куполи, мањим куполама и конхама и, Боже мој, сваки таксиста и све будале које имају коefицијент интелигенције шездесет, знају напамет мали милион улица Београда, а ја, кретен, месецима не могу да научим напамет Храм. Сваки дан узимам лекцију, одлазим, посматрам и покушавам да упамтим – а збрка у мојој глави је све већа.

Кад год пребројавам крстове увек је други збир. Не умем да одредим начин, полазну тачку за бројење. Свакако да у пребројавању прескачем неке крстове или их два пута збрајам. Данас сам избројала седамнаест крстова.

Не знам тачно... Уопште не знам зашто је главни улаз на западној страни, зашто су двери окренути западу а насупрот њима је зачеље Храма. То је источна страна а на источној и на западној страни је исти број крстова. Мислила сам до јутрос, да је са северне и са јужне стране исти број крстова и то само по два, а са западне и источне по четири, а на великој куполи главни крст који је дванаест метара висок. Кад је био доле на тек саграђеној куполи која се недељама потом моћним дизалицама подизала на место где је сада, тада се та големост чувствовала, сад високо подигнут делује мањи. Дакле, два пута четири – једнако осам, плус два пута два – четири, осам плус четири то је дванаест, плус један са главне куполе. Укупно тринаест. Зашто тај број? Мораћу да се распитам, да сазнам зашто је то тако, ако је тако, ако се нисам поново зајебала у бројању. Натакнем ме на крив курац, будалу за пребројавање, то сам ја, мајмун за математику.

Месецима пребројавам крстове а до данас нисам приметила да их има још четири! То је зато што су неимари који облажу мермером спољне бетонске, источне зидине Храма, склепали дрвене заштитнике за крстове и насупрот главном улазу на зачељу има више мањих, већих купола, конхи, али не смем новим пребројавањем тих купола да се збуњујем, кад не могу ни крстове тачно да пребројим. Долазећи из Мачванске улице угледала сам заштитнике од дасака који делују као кутије са пирамидастим врховима. Видела сам да их има још четири! Дакле, више крстова има на зачељу, на источној страни! То сигурно има везе с тим како хришћани сахрањују своје мртве, главе према западу а ноге морају почивати према истоку где сам уочила нову групу крсто-

ва. На истоку је зачеље Храма, задња страна или страга, што би рекла моја покојна мати Имола.

Чудно је, зашто би ту поставили још четири крста, то је у Браничевској улици, или је ниже Браничевска а код Храма има неко друго име, као што Катанићева напрасно, без икаквог разлога постаје Крушедолска улица, шта више то и није била до сада улица јер је превише узана а ипак није забрањена за саобраћај, чак су и лежећи полицајци постављени. Пролазећи тамо увек се плашим, гађе ми се тресу од аутомобила који ме могу ударити с леђа... Стигла сам до Храма, кренула према Катанићевој улици и јасно видела да нису четири крста, него да их је пет! Мали крстови, можда су и мањи од оних на бочним куполама и звоницима. То се сад не може упоредити јер су скривени, када буду склонили дрвене заштитнике, онда ћу тек видети које су величине.

Зар не умем да бројим ни до пет?! Како сам избројала само четири?

Зар сам се срзала на ниво Самоанаца о којима је Маргарет Мид писала да на једноставан начин броје; један, два, три – много... Заправо броје само до три, све остало им служи као појам за големо! Да ја тако бројим, не бих имала проблем са пребројавањем крстова којих има мноштво и у витражима, што нећу пребројавати, јер сам само на једној вертикали избројала осам! Не знам ни колико прозора има. Знам! Има их много и због тога нећу да их пребројавам. Пребројавала, не пребројавала неко и без мене зна колико их је. Негде је то записано.

Кренула сам право ка Народној библиотеци помисливши како ћу с тешкоћом да пређем преко мокре, клизаве даске над дубоким јарком – али Бог ме је наградио што по киши и ветру обилазим изградњу – ограда је била склоњена и могла сам први пут да пролазим парком испред Храма. Нисам више гресала по блату него сам пролазила, први пут, мермерном стазом. Одмах сам угледала повеће парче црног мермера, баченог крај недовршене стазе, али нисам желела да имам такву успомену, која је ма колико малена, ипак тешка громада, какву сад због мог здравственог стања не бих смела носити, чак и да сам се усудила да га узмем...

Одлучила сам да не узмем бачену крхотину од стазе. Тај мермер ме не занима, ја сам желела бели из Кавале, или парче јабланичког габра од сокле ако се неко парче сакрило, остало неопажено а ја га нађем. Сетила сам се мајстора Стеве који је имао обичај да помиње остарелог, немоћног, изгладнелог вука који неуморно прати овна надајући се добром залогату, да ће овом муда да се откину, јер се клате! Тако сам ја обилазила подно зидина надајући се да нађем испуштени комадић мермера. Ждракала сам и увис покушавајући да приметим да ли су већ венце на фасади испод купола, куполица, полукупола – конхи обложили озраченим гранитним мермером из Финске. Много се кењало у штампи о штетности тог камена и дркали се околу зашто је увезен?

Упамтила сам како су помињали да је црвенкасте боје. Учинио ми се да су постављене, јер од кише потамнелим површинама се назирала тамна вишњева боја. Мотрила сам на поквашен пут не бих ли угледала парченце црвеног камена доле на тлу.

Неодговорни неимари!

Неки душебрижници стално нападају градитеље Храма. Налазе да нису одговорни. Зашто озрачен камен да увезу и натакаре на сред града на Храм, да трују људе, а поготово невернике, да их свакодневно трују у име Бога, у чије постојање не верују. Негодују и због... Као Борције у стара времена... А ја волим што се камен доноси из далеких светова, тако се планета повезују; Грчка, Финска, север и југ, а Храм између велелепан, окићен...

Пошто је Карађорђевићев парк поприлично велик испред Храма, то није онај Карађорђевићев парк где су турски гробови, ово је парк где је Карађорђевићев споменик, који је већ обрубљен сивом, мермерном стазом, али тамо нисам имала потребу да шетам.

Мало сам се растужила јер кад су започели облагање фасаде тада су у парку дрвеним оградама заштитили стабла од радника и булдожера. Силно су ископавали земљу и ја нисам разумела, а сад, поготово не могу да сконтам зашто су ископали кад су сад све затрпали, а ниво парка се није променио, водоравно, па водоравно испред Храма, нити је висок, нити је низак, ваљда је била нека низбрдица коју не памтим. Можда је био виши јер је Врачарска висораван највиши део Београда, једном ли га колико надморске висине, али неких стотинак метара, то слушам целог, једног живота, али не знам тачно колико, углавном то је брисан простор и ништа више. А данас сам видела да је дрвеће које је било заштићено, из неког разлога – повађено. Сад је то заиста брисан простор, замршене, зракасте, мермерне стазе и небо над њима.

Прежалила сам дрвеће, помислила сам кад буду све стазе поплочали, када Храм буде потпуно обложен, када буду са зидина скинули лифтове који су постављени до главне куполе, тада ће посадити младице храста, можда платана, или неку другу сорту дрвећа. Пало ми је на памет и то, како је киша падала, како ми је Кошава извртала кишобран јер ја сам стално имала потребу да зурим у висине, што због белог мермера, а и куполе да видим јер кад су у пролеће 1989. године, подигли главну куполу коју су у утроби Храма изградили и недељама подизали, не знам од које легуре је кров, од метала је, и тада су сви кењали о томе да ће од времена, киша и Сунца за десетак година постати тиркизне боје.

– Сад је већ четрнаеста година откад је то било – рече Мароко кад смо у новембру ишли на славу Светог Алимпија Столпника код Медине – нема ништа од тиркизне боје, све је црно да црње не може ни бити а већ је више од десет година постављена купола и млати се с

временима жега и мразева а никако да промени боју. Овде није ништа нормално, па нема ни поплавлјивања...

А по киши сам приметила, на малим куполама, мрље тиркизне боје које су се дрчно истицале на тамном небу, снажно подстакнуте белилом мермера. Централна, највећа купола је била црна од кише, то сам видела још кад сам прилазила из Мачванске улице. У току дугог, врелог лета, јер је заиста било топло, недељама је бивало преко четрдесет степени, тиркизна боја се појавила на великој куполи као и на мањим бочним и конхама.

Одлучила сам да не узем парче мермера са пута. Шта ће ми од стазе? Пут води до Храма, али није свети пут, ту ће људи пролазити пошто је иза Храма Каленићева пијаца. Жене ће доводити своје бебе у парк што је исто света ствар, подизање нових нараштаја али сам сигурна да Патријарх неће освештати парк. Нико ту пре градње сигурно није уградио ни Повељу изградње, као сто су то учинили кад су поново започели доградњу Храма а уградили су и један камен са Свете Горе, да ли из Хиландара, то не знам.

Сви свеци, Бог и све вере света навраћају, кад хоће и обитавају у Храму, зато се и облаже белим мермером, то је њихова кућа, њима посвећена ако они и нису увек унутра, али парк је живи део живог живота у којем врви од атеиста. Данас сам се први пут пела и степеницама које воде у храм. Видела сам унутра људе и помислила сам да и ја уђем, али сам се плашила. Све сам обилазила, надала се да ћу угледати мало парче белог мермера, које је отпало док су облагали огромне зидине. Међутим, киша је чудесна, стиропор и бели мермер су, кад је сунчан дан, истоветни; око их врло тешко разликује, а рука лако јер је стиропор лак, а камен тежак! Данас пошто је киша лила, стиропор покисао, јасно се видело да није мермер. Свуда је био расут у већим и мањим комадима, а ја сам желела да нађем мало парче мермера, да га могу ставити у џеп. У часу кад сам већ одустала и пошла према јужном улазу Храма, где су радници товарили даске на камион, видех да тамо не могу да прођем, онда сам мислила да ли да кроз блато одем до Народне библиотеке, да кроз блатњави парк изађем на Браничевску улицу, али нисам... Одустала сам да баш толико гацам по блату, окренула сам се према Светосавској цркви, тамо је троје људи стајало пред вратима и чинило се да мене посматрају. У том часу сам приметила, не мало али ни превелико парче белог мермера на степенику а један радник је пристизао из правца цркве. Заклонила сам се кишобраном да ме не би препознао мада, било би му тешко да ме препозна, али има таквих обожавалица који ме препознају и кад се увијем као буле у мараме, да ми само очи вире. Како ме погледају такву, ипак знају да сам то ја! То ме је одувек чудило где је граница препознатљивости драгих бића. Себе не бих препознала а они намах знају да сам то баш ја. Заклонила

сам се кишобраном, јер нисам могла знати да ли је радник један од мојих ватрених обожавалаца који ће ме мимо свега заскочити питањима и својим одушевљењем што ме је срео. Једва сам чекала да зађе у Храм. Кад је прошао крај мене, сагла сам се и узела парче троугластог мермера издуженог облика, петнаестак сантиметара у дужини и – шест до један у ширини, с тим да је помало неправилног облика да није савршени троугао, угао је скењан да не иде у тачку. Узела сам га и стрпала са свим блатом у џеп моје ветровке.

То је мој Храм. Моја кућа...

Нема дана да не одлазим тамо и не гледам како радови напредују. Толико сам желела да га имам, али била је ограда, нисам могла прићи да потражим то сувишно парче за Храм. Без обзира што идем сваког дана кад сам у Београду, а скоро сам увек ту, до данас нисам приметила да су градили и пут до Храма, стазе са свих страна. Пuteви који су зракасто замршени, под неким углом иду на све стране. Није тако како сам ја замишљала да од главних врата, која гледају на запад, под правим углом до краја парка ће водити широка стаза. Западни улаз сам прогласила за главни улаз, можда је то моја заблуда, јер су северни, јужни улази исто раскошни као и западни. И тамо су велики стубови и лукови у којима се још виде зидови саграђени 1935. године од старих чудних опека, а и од нових цигала дограђених. Лукови у које ће, на крају, претпостављам, усликати иконе, не знам, фреске, мозаике или просто само ружичасти мермер да се из далека истичу на белом мермером обложеном Храму.

Морам да проверим сутра северну и јужну капију Храма. Лош сам ђак, ако ме Бог посматра добићу кеца, ништа не знам о Храму, све нагађам, не знам тачно, поуздано а сваки дан сам тамо и гледам!

Пут према Храму није изграђен под правим углом као што сам очекивала у маштањима док сам гледала камионе који су товарили и односили вишак земље. Нешто су скратили врачарску висораван, сигурно је ниже за неколико метара, то се види по Карађорђевој споменику, он се сад налази на издигнутом острву. Пут се рачва на све стране и још не могу да одредим како ће бити коначан изглед тих многобројних прилаза, али чини се да је бочно према Храму, али то ћу опет морати сутра да проверим. Док ово пишем нисам више сигурна да није прилаз прав. То што сам ја замислила то нису могли да ураде... У мом сећању је Карађорђевој споменик тачно у истој равни са главним улазом, а не знам због чега нису хтели да га помакну, он је ометао да се изгради прав пут до краја брисаног простора пред Храмом, зато се путеви рачвају околу, али то су моја нагађања, откуд знам како су они хтели и уопште ко су то они? Неимари су само извршиоци послова, они рмбају а неко други одређује у ком правцу иде пут. Кад сам стрпала троугласти комад белог мермера у џеп, Кошава је даље откидала уши, али изненада у даљини сам угледала гру-

пу туриста која је улазила кроз северну капију у Храм. Пожурила сам и прикључила им се, пошто су градитељи увелико радили нисам смела сама да уђем. Видело се да је туристичка група јер је жена, која их је водила, носила на дугу притку причвршћену, црвену заставицу, која је надвисила и највише људе, надалеко показујући где се налазе. Ако би се неко забленуо и изгубио, лако би могао по застави да нађе групу и да им притрчи. Говорили су енглески и били су лоше одевени због тога сам помислила да су Пољаци. Откуда Пољаци у Београду и зашто су их довели у Храм – питала сам се. Пољаци су познати верници, папа је Пољак... Јуче је папа Јован Павле Трећи... Други, ваљда... Нисам сигурна ни да се тако зове, ништа не знам. Војтиле... И то ми се врзма у памети... Све што вам ја кажем морате да проверите. Дакле, јуче је садашњи папа, актуелни, славио двадесет и пет година свога паповања.

Да ли се то тако каже?

Боже, не смем сад да псујем, али не знам други назив за вршење његове службе. Папствовање, паповање, паписање, папиловање, папује... Паписта папује... Не, ни столар не столује... Не знам како... Могуће је да је ова група туриста јуче била у Ватикану да честита папи, и пошто су верници а Храм у изградњи је попут Аја Софије у Истамбулу, или још већи, они су уз пут овде застали да погледају православно светилиште.

Пришљамчила сам се групи и ушла у Храм.

Одушевила сам се! Дакле, само је конструкција, костур од бетона... Изгледа да ће Храм бити белим мермером обложен и изнутра! Без чекања нових сто година, одмах, јер док смо се врзмали унутра видела сам много, много белог мермера и мале камионете, стаклене камионе, као свемирске капсуле у којима седи један возач, који су као булдожери напред при дну са постављеним виљушкама подизали блокове камења, разносили камаре дасака, цакове цемента. Не знам како та возила да назовем, мали а моћни, не знам колико коњских снага су јаки али преносе товари наслаганих тешких мермерних плоча увезане у огромне пакете. А ти пакети мермера су сигурно тешки и ја сам... Волела бих да сазнам колико терета је уграђено до сада у Храм? Тај мали комад белог мермера у мом џепу, оно парченце којег сам се домогла на тек поплочаној стази, пре него што сам угледала туристе, где је био остављен, неко ко је склањао крхотине превидео га, није приметио јер сам толико желела да га имам. Тај комадић је теглио мој џеп, откидао га док сам базала са туристима. Колико ли је све то тешко што су већ уградили у бетонске зидине? То сигурно може да се сазна, јер је мермер донесен из Грчке. Морали су одређену количину да поруче, можда се и мермер на кило продаје или на грам као злато. Не знам. То је тежи терет него што земља може да поднесе, а Храм ипак не тоне јер га анђели придржавају, једино тако може да се љуби с

облацима, а Бог га је прихефтао за земљу да помогне небу да и оно има на шта да се ослони.

Унутра смо затекли жену у црнини, не у црнини као кад је неко у короти, него попут монахиња, а не сасвим ни тако. Није то била монашка униформа, него крајње скромна одећа, сукња до чланака, помало избледела и похабана, исти такав кратак капутић до бокова, црна марама на глави а све заједно некако мање него тело те жене. Рукави мало краћи, дугмета се нису могла закопчати мада је она сама била мршава, крхка, танушна. Пришла је олтару колико се могло јер је ограђен због радова, зидара, каменорезаца и неимара. То сам видела јер сам желела да се приближим жени у црнини. Нисам знала зашто, али пратила сам је, нека сила ме је привлачила к њој. Кад сам се примакла близу, чула сам како испрекидано дише. Видљиво се тресла и једва чујно јецала. Кад је осетила да сам стала иза ње, она се намах неколико пута прекрстила и одмакла од мене. Иста та сила која је мене привлачила к њој, њу је одбијала од мене. Није желела мој дах на леђима. Напустила је Храм. Било ми је жао, желела сам да је загрлим а не да је отерам. Тад сам угледела постављен пулт са причвршћеним картоном на којем је невештим, великим словима писало: „Забрањен приступ олтару!” На два-три метра удаљености налазио се сто, где смо могли за време ускршњих празника да палимо свећу, кад се Храм, овако недовршен, отварао за вернике и... Много тога се догађало већ у Храму од када су наставили са изградњом. Ђинђић је, кога су у марту убили, ту био положен на одар... Окупили смо се на молебан за Копштуницу кад смо наивно веровали да је свргнуо Слобу Милошевића и да ће учинити процват напаћене земље Србије.

Прошлог Ускрса чула сам црквени пој из Храма и отишла до капије на жичаној огради да видим да ли је отворена, била је. Кад сам ушла, видела сам да никога унутра нема осим мене и да су са магнетофона преко звучника пуштали црквене песме. Било ми је драго, срце ми је скакутало од узбуђење! Била сам и ја саставни део у чаури засвођеној са мноштвом купола, куполица и конхи зазидана, заробљена за вечност, честица прашине величанственог здања.

И као што Јевреји имају обичај да на Рош хашану, када рабин изнесе Тору и остале светиње... Ако у Синагоги седите с краја реда... Мене је бака Мојра, само мене од многобројних унука, водила са собом док сам била дете, можете да их дотакнете док их доносе међу окупљеним верницима и треба да дотакнете свете ствари јер вам то доноси срећу.

– Немој да ми се ту мигољиш и да се натураш – говорила је бака – ако рабин пролази близу тебе, ако ти буде лако да дотакнеш Тору, ако то не буде изискивало никакав напор, само је онда дотакни и тада ће ти се испунити жеља. Тај додир ће да те чува целе године. Биће то

срећно раздобље за тебе. Али, ако ћеш ти овде, сада мени као неки штеточина дабар, јеж или какав вртигуз да трчиш околу да би дотакла свитак, у том случају... ЈХВХ... неће услишити твоје молбе. Немој да размишљаш да ли ће близу тебе свита проћи да би ти дотакла светиње. Седи где те судбина нанесе... ЈХВХ... је свуда....

Сваки пут је лаганим дахом дунула његово име у моје уво. Није овоземаљским, протачким речима изговарала опомене.

Било је то тајанствено шапутање.

– Елохим – одзвањало је у мојој детињој глави, јер ми је бака рекла да ником и никада не смем гласно изговорити божје име.

Рекла је да се наш Бог зове Јехова Елохим.

Елохим, Елохим... Језе су ме подилазиле. Плашила сам се, пошто сам била месечарка и бунцала у сну, да ће ми се омаћи, да ћу га повредити гласно изговоривши његово име, да ћу га на тај начин убити. Он ће да падне мртав са неба право на мене и цео свет ће да ме омрзне због тога.

Стегла сам шаку кад бих се сетила забране, на тај начин сам затварала његово име међу своје прсте. Осетила бих тада да нисам заробила само његово име, већ и њега самог јер се отелотворио на мом длану, смањио и његово малено срце је куцало у истом откуцају као моје. Та два срца су певала умилну песму. Елохим је био заточен у мојој шапи и ја сам га силно заволела. Страх и љубав су се мешали у мојој детињој души, крила су ми израсла и полетела сам до неба у његов дом где је он скочио са мог длана, поново постао велик а био одевен као и други мушкарци из нашег сокака, имао сако од ребрастог сомота, сиву кошуљу из УНРА пакета и узео би ме у крило, а ја бих гледала његове чоколадне, помало разроке очи, обавила руке око врата, а затим му шапутала на уво:

– Елохиме, теби смем да изговорим забрањено име јер си ти... Елохиме, волим те...

Не знам ни сада зашто је забрањено гласно изговорити то име. Пошто је било забрањено, моје детињство је прошло у његовом знаку и непрестано маштајући изговарала сам свето име. Са тим именом сам се будила а увече тонула у сан. У току дана, ако бих остала сама, призивала сам га и он је долетао кроз плафон, на сунчевим зрацима кроз отворен прозор или се просто нацртао крај мене. Био је као ма које мушко биће у мојој околини, одевен зависно од годишњег доба. Мајка и бака су ме остављале саму без страха да ћу неку глупост урадити јер би ме увек затицале ведром и раздраганом. Говориле су како сам маштовита, како умем сама да се играм и да ћу далеко дотерати у животу, да сам најбоље дете које су оне икада среле.

Целе године сам се сећала ускршњег јутра кад сам се затекла сама у унутрашњости огромног Храма и била спокојна, мислила да сам

се тада договорила с Богом какав остатак живота желим. Било је хладно али ведро и кроз прозоре су падали снопови сунчеве светлости на мене, као ласерска светла на рок концертима, мрсили су се на поду, чаврљали, играли, плесали, увлачили у звучнике и певали заједно са заточеним гласовима девојачког хора. Знала сам да је и Елохим са њима, мада га одавно више нисам заробљавала у своју шаку.

Деветнаестог октобра, ове две хиљаде треће године, на месту где сам за Ускрс палила свећу у Храму... Не може се рећи да је – јер није ни клупа а није ни стол... Клуна никако није јер је виши и од уобичајене висине стола, али прошлог Ускрса је тамо пламтело мноштво свећа, а данас је истим невештим, ћириличним словима на мусавом, грубом картону било исписано: „Забрањено је палити кандило!” У дну Храма је споља, на зачељу уграђено мноштво крстова, сад док пишем о томе разумела сам зашто! Зато што је ту, изнутра – олтар, ту су горела кандила. Без обзира што се Храм гради и што се сада облаже споља мермером, неко долази, пали кандила као у ма којој цркви.

Како сам ја глупа, али расла сам међу атеистима после Другог светског рата и како сам онда могла да стекнем верска сазнања од комуниста?! Не може се вера учити из историје уметности у поглављима посвећеним цркавама... Док сам са групом Пољака туриста била у Храму, помислила сам, али тек сада схватам кад о томе пишем... Оних пет крстова на зачељу, на источној страни Храма су из истих разлога као што на хришћанским гробљима и покојнике сахрањују положене ногама према истоку. То значи да сахрањена тела гледају према излазећем Сунцу, а кад би им главе биле тамо где су им ноге, они би тада гледали према залазећем сунцу које доноси ноћ, мрак, неизвесност да ли ће поново сванути. „Ми немамо доказа о томе да ће и сутра осванути дан, до сада је тако било...” – говорио је Платон пре наше ере. Како би почивали мирно почивши кад би били сахрањени уз претњу а излазеће сунце доноси дан, зенит, наду да ће васкрснути, да се наш живот поново рађа, да су смрт и живот једнаки као дани који пролазе и понављају се. Тако је олтар, иконостас окренут према западу, насупротив томе верници лица окренута према истоку шапућу своје молитве. Тако свети закони налажу да они у току богослужења, литургије гледају према истоку.

Исток је симбол поновног рађања!

Тамо је олтар, тамо сам данас избројала крстове, на ниској полукуполи – конхи, која је кад се изнутра гледа циновска шкољка, велико удубљење у зиду са горњим делом обрубљеног свода. Та купола је ниска, она није највиша, главна је изнад ње а ова као да је само придржава. Ту су горела кандила. Дакле, главни део Храма није на улазу него насупротив улазу, на супротном крају, где се налази олтар. То је тако и у Синагоги, где се свети предмети чувају иза завесе у зиду, тамо су упр-

ти погледи верника у току богослужења, не знам како Јевреји то зову. Бака је просто говорила да идемо у Синагогу...

Не знам зашто сам то сада тек сконтала, али тако је.

Морам да одем у Суботицу да замолим домара да ме пусти у напуштenu и деценијама запуштenu Синагогу да проверим, да видим где је шта, да се не ослањам на сећања. Да проверим где излази тамо сунце а где залази, где је скривено место за свету Тору у односу на Сунце. Да ли се и Јевреји као хришћани равнају према Сунцу у својим надањима?

Кад сам се од олтара враћала туристичкој групи, изненада сам се претворила у анђела. Испред мене возачи су малим, снажним камионетима, транспортерима, огромном брзином преносили товари мермера с једног краја на други по унутрашњости Храма, витлајући облак прашине и ја сам се нашла усред белине, пошто су сва три улаза била отворена, подивљала Кошава је протутњала кроз Храм остављајући снежне наносе, сметове за собом. Прашина се ваљала ношена јаким ветром и подигла ме је увис. Кретала сам се изнад тла у облаку и товарила на камионет снег који се топио, претварао у бистру воду, сливајући се са врха лопате...

Туристи су ме угледали и видели да сам анђеолова жена која, лебдећи, осмехом отапа снег и слеће на тло. Кад су тек назрели мој лик како се помаља из белине, од Кошаве усковитланог облака прашине, знали су да присуствују ванземаљској појави, да сам постала анђеолова макар и накратко. Једна жена се прекрстила на католички начин, прво је после чела дотакла лево раме с три прста, уместо да на православни начин додирнула десно раме. Нехотице сам се прекрстила и ја.

Храм се огледао у нашим очима.

Сенка смрти је заклонила наша лица, постали смо сан црвеног крина.

Прашина се претворила у свети облак а крупне, снежне пахуље, које више нису биле ношене ветром, лебдећи су се спуштале са највише тачке куполе према тлу. Ми смо се осмехнули поздрављајући Елохима који је стигао у друштву свете Петке и светог Саве. Пали смо ничице пред Богом који је један на целој свету. Ја то знам, јер немам два претка исте вере и националности и када ја улазим у Храм или неку цркву у туђини уносим све вере мојих предака са собом, па ипак ме, анђели и шестокрили серафими дочекују раширених руку и стегну у загрљај.

Сећала сам се да сам у неком другом часу очајања јурила Београдском улицом, стизала до краја града, некада давно, трчала преко ораница, на узаном путеву сретала сељаке са сламом натовареним запрегама које су вукли чили, разиграни коњи а оставивши њих почеле су узбрдице а ја неуморно трчала крај планинских кућа, громада стена све до врха са којег се није видела панорама. Земља беше далеко. Врх планине је досезао до неба, видела сам Елохима, који је заро-

нио лице у шаке, био уморан и очајан. Било му је све теже да богује и мотри на шест милијарди људских судбина.

– Размножили сте се... Некада вас је било много мање и Јаков је живео деветсто година... А ту су још и све звери са вама... – жалио се и мени су потекле сузе јер сам знала да ме сувише воли да би приметио да ми треба његова помоћ. Навикао је да се он мени јада, да сам ја његов ослонац и моју судбину више није усмеравао. Није примећивао да живим на земљи, да нисам Бог, да сам остала сама без породице, по-срнула под теретом туге, болести, немања свакојаких ствари које сачињавају земаљски живот.

– Морам да бринем о галаксијама, Ефки – тако ми је тепао као да је и он Сремац. – Све морам сам. Све сам, нигде помоћника на видику нема, сам у овом делу бескраја. Превелики је то терет за мене – жалио се даље и чак је заборавио да примакне врх планине ближе себи, да га могу дотаћи, загрлити, утешити и да се и сама огрејем крај њега.

– Вулакни су запушени, Ефки, запуштени су шавови континената и пуцају, земља се тресе и гута градове а ја сам уморан од крпљења...

– Елохиме, како Шабат славиш у вечности, где ти обитаваш јер ја овде не осећам проток времена. Како знаш кад је час да палиш свећу за живе и свећу за мртве, да пламте од звезде до звезде, како је баба Мојра говорила, од прве звезде петка до прве у Шабат када их гасиш... Кад наступа Шабат у свемиру? Овде си окружен непрестано звездама. Далеко је Сунце и безначајно а не знам шта сатови, које време овде означавају... На мом ручном сату... Сунце си створио... Рекао си: „Нека буду видела на своду небеском, да деле дан и ноћ, да буду знаци временима и данима и годинама... И нека светле на своду небеском, да обасјавају земљу. И би тако. Створио си два видела велика, видело веће да управља даном, а видело мање да управља ноћу... да деле светлост од таме. И би вече и би јутро, беше то дан четврти.” Тако си написао у Библији, али како је теби овде где сат није сат, и сунце није Сунце? За пола сата овде док сам са тобом доле цела недеља прође. Кад год те посетим, кад се вратим доле сви се ишчуђавају где сам нестала, шта је било са мном, а једва мало остајем, ни пола сата, јер си у послу, немаш времена за мене. Теби је, Елохиме, сваких пола сата Шабат?

– Нико ми ово питање није поставио у последњих две хиљаде година. Иди у Јерусалим, Ефки, и питај Леви-Јицхак Халприна, он се бави решавањем замршених техничких питања око вере. Рећи ће ти да си дужна да поштујеш земаљске законе а ако се винеш у висине треба недељно једном да славиш Шабат и то по локалном времену одакле си ракетом испалењена у свемир.

– Ако останем с тобом, како ћу у петак увече без пехара вино да пијем за кидуш?

– Ниси учила тврду јешиву и ниси постала ортодоксна! Ниси ти једина Јеврејка у свемиру...

– Елохиме, кад сам овде са тобом ја представљам све њих, ја сам у име свих... Нећу да постанем атеиста зато што сам с тобом... Не могу бити толико опчињена да заборавим на Шабат, сребрни пехар и на кидуш. Имам и метални новчић који је рабин Халприн благословио...

Морала сам се сама враћати после сусрета с њим, а пут је водио преко врха Хималаја. Пробијала сам се кроз снег и верала по стрминама. Много пута сам већ прошла тај пут, сећала сам се наранџастог врха К2 у освету дана. Нисам имала боце с кисеоником, била сам лако одевена за хладноћу и сама а да бих дошла до своје сабраће није постојала друга могућност и пробијала сам се кроз лед и снег. Кад сам сишла с планине, моје високе потпетице су се заривале у дебели слој нетакнутог снега и ја сам се поскакујући тешком муком домогла угажене стазе.

– Видиш како су лаке сандале у које сам обувена а снег пече табане – поверила сам се младићу крај мене.

– Рекла си да знаш пут до планине... – рече он тихо.

– Знам – рекох. – Београдском улицом иди до краја града... Кад набијам кондицију, за четрдесет минута трчања сам горе на врху. Кад стигнеш до поља, угледаћеш планину, нико не треба више да те упућује...

Чудила сам се да је он већ други пролазник који ме је овог јутра питао како да стигне до планине. Питала сам се да ли се Елохим и њима приказује, да ли и они иду на састанак с њим на врх света. „Сагор Мата – Краљица планина” како Тибетанци називају највиши врх јер на њему борави Бог. Учинило ми се да је младић био опхрван тугом попут мене, и више од тога, запрепастила сам се кад сам схватила да сам ја била младић који је тражио Бога питајући пролазнике.

Одломак из необјављеног романа *Са Евом у рај 5, 2, 4, 7 и...*